

RSV คืออะไร?

RSV (Respiratory Syncytial Virus) เป็นไวรัสชนิดหนึ่งที่ก่อโรคทางระบบทางเดินหายใจที่พบบ่อยในเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี สามารถทำให้เกิดการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจทั้งส่วนบนและส่วนล่าง การระบาดของเชื่อนี้มักพบในฤดูฝนและฤดูหนาวในประเทศไทย

หากติดเชื้อ RSV จะมีอาการเป็นอย่างไร?

เมื่อติดเชื้อ RSV จะมีอาการเหมือนไข้หวัดธรรมดา คือ ไข้ ไอ จาม น้ำมูกไหล โดยลักษณะของไข้จะมีไข้สูงหรือไข้ต่ำๆก็ได้ แต่หากการดำเนินโรครุนแรงมากขึ้นเป็นการติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างจะมีอาการของภาวะหลอดลมอักเสบ ปอดบวมหรือปอดอักเสบ และทำให้เกิดภาวะหายใจล้มเหลวได้ อาการที่ต้องสังเกตของ RSV ที่ต้องเฝ้าระวัง คือ ผู้ป่วยที่ติดเชื้อ RSV และมีอาการไอมาก เสมหะมาก หายใจมีเสียงวี๊ดหรือมีเสียงครืดคราด มีอาการหอบเหนื่อยหายใจเร็วอกบวม ควรรีบมาพบแพทย์

ใครบ้างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบติดเชื้อไวรัส RSV?

กลุ่มผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือเกิดปอดอักเสบติดเชื้อตามมาได้โดยง่าย ได้แก่ ทารกคลอดก่อนกำหนดโดยเฉพาะที่อายุครรภ์น้อยกว่า 29 สัปดาห์ ผู้ที่มีโรคประจำตัวเป็นโรคหัวใจ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคปอด เป็นต้น มีโอกาสที่โรคจะทรุดตัวได้อย่างรวดเร็วจนถึงขั้นต้องใส่เครื่องช่วยหายใจได้ เพราะฉะนั้นผู้ป่วยกลุ่มนี้ควรระมัดระวังป้องกันการติดเชื้อและดูแลอย่างใกล้ชิด

ไวรัส RSV ติดต่อทางใดได้บ้าง?

ไวรัส RSV ติดต่อโดยตรงกับการสัมผัสสารคัดหลั่งต่างๆ เช่น น้ำมูก น้ำลาย เสมหะ เช่น หากที่มือเรามีเชื้อ RSV จากสัมผัสกับสารคัดหลั่งที่ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แล้วเรานำมือไปขยี้ตา หรือเข้าจมูกก็สามารถติดเชื้อนี้ได้โดยง่าย เชื้อ RSV สามารถมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้นานหลายชั่วโมงและอยู่บนมือได้นานกว่าครึ่งชั่วโมงหากไม่ได้ล้างทำความสะอาด เมื่อได้รับเชื้อมาแล้วระยะฟักตัวของโรคอยู่ที่ประมาณ 4-6 วันหลังจากได้รับเชื้อ

มีวัคซีนหรือยารักษาหรือไม่?

ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนที่ป้องกันการติดเชื้อ RSV อีกทั้งยังไม่มียารักษาเชื้อไวรัส RSV โดยตรงอีกด้วย การรักษาเป็นเพียงการรักษาแบบประคับประคองตามอาการ เช่น การให้ยาลดไข้ การดูดเสมหะ การให้ยาขยายหลอดลมในรายที่มีภาวะหลอดลมตีบ ให้ออกซิเจน การให้สารน้ำทดแทนให้เพียงพอ ระยะเวลาในการรักษาของแต่ละคนขึ้นกับความรุนแรงของโรค ส่วนใหญ่อยู่ที่ประมาณ 1-2 สัปดาห์

เราจะป้องกันการติดเชื้อจากไวรัส RSV ได้อย่างไร?

เนื่องจากเป็นโรคติดเชื้อที่ถึงแม้เคยเป็นแล้วสามารถเป็นซ้ำได้อีกและยังไม่มีวัคซีนใช้ในปัจจุบัน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือป้องกันนั่นเอง ได้แก่ ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำสบู่หรือแอลกอฮอล์เจลอยู่เสมอทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ใส่หน้ากากอนามัยเป็นประจำ รักษาความสะอาดทำความสะอาดของเล่นเด็กบ่อยๆ หากมีคนในบ้านป่วยควรแยกและงดใช้ของส่วนตัวร่วมกัน รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และพักผ่อนให้เพียงพอเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันร่างกายให้แข็งแรง สำหรับเด็กที่เข้าเนิร์สเซอรี่หรือเข้าโรงเรียนแล้วเมื่อมีการป่วยควรหยุดเรียนทันที จนกว่าอาการจะหายเป็นปกติเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคอีกทางหนึ่ง

บทความโดย

พญ.ชนิตา พิชญ์ภาพ

กุมารแพทย์ผู้ชำนาญการด้านโรคติดเชื้อ

ภาวะชักจากไข้

แม้ภาวะชักจากไข้จะดูรุนแรงแต่ภาวะดังกล่าวไม่ส่งผลเสียต่อระดับสติปัญญาและการทำงานของสมอง หากอาการชักเกิดขึ้นและจบลงในเวลาสั้น ๆ

ภาวะชักจากไข้ เป็นภาวะชักร่วมกับการเกิดไข้ในเด็กอายุตั้งแต่ 6 เดือน จนถึง 5 ปี และมักจะพบเมื่อไข้สูงกว่า 38 องศาเซลเซียส ถึงแม้ภาวะชักจากไข้จะดูรุนแรงแต่ภาวะดังกล่าวไม่ส่งผลเสียต่อระดับสติปัญญาและการทำงานของสมองหากอาการชักเกิดขึ้นและจบลงในเวลาสั้น ๆ

สาเหตุ

สาเหตุของภาวะชักจากไข้นั้นยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัด แต่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีประวัติคนในครอบครัวมีอาการชักจากไข่มาก่อน และจะต้องทำการตรวจร่างกายเพื่อแยกภาวะที่เกิดการการติดเชื้อในระบบประสาทส่วนกลาง เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบ เป็นต้น

ภาวะชักจากไข้นั้นมักพบร่วมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

- **การติดเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรีย** อาทิเช่น ไวรัส HHV-6 ไวรัสที่ทำให้เกิดโรคไข้วัดใหญ่ หรือเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคผื่นกุหลาบ หรือสา้ไข้ (Roseola infantum) เด็กจะมีไข้สูงลอย โดยไม่ค่อยมีอาการร่วมอื่น ๆ
- **การได้รับวัคซีนบางชนิด** ได้แก่ คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก ชนิดเต็มเซลล์ วัคซีนโรคหัดคางทูม หัดเยอรมัน (MMR) หรือวัคซีนไข้วัดใหญ่ เป็นต้น ที่มักจะทำให้เกิดไข้ร่วมด้วยภายหลังการฉีดวัคซีน

อาการแสดง

อาการชักจากไข้มักพบร่วมกับการมีไข้สูงมากกว่า 38 องศาเซลเซียสภายใน 24 ชั่วโมงแรก โดยจะแบ่งลักษณะการเกิดออกได้เป็น 2 แบบ ดังนี้

- **ภาวะชักจากไข้แบบธรรมดา (Simple febrile seizure)** เป็นภาวะชักจากไข้ที่พบได้มากที่สุด มักจะเกิดการชักเกร็งทั่วตัวเป็นเวลาสั้น ๆ และมักจะหยุดชักเองภายใน 15 นาที (ส่วนมากมักไม่เกิด 5 นาที) หลังหยุดชักเด็กอาจมีอาการตัวอ่อน นอนหลับไปได้ แต่หลังจากนั้นจะต้องตื่นดี และไม่มีอาการอ่อนแรง
- **ภาวะชักจากไข้แบบซับซ้อน (Complex febrile seizure)** เป็นภาวะชักที่พบได้ไม่บ่อย มักชักนานกว่า 15 นาที หรือชักสั้น ๆ หลายครั้งติด ๆ กัน หรือชักแล้วซึ่มหลับไม่ยอมตื่น หรือหลังชักมีอาการ

ทางระบบประสาทผิดปกติร่วมด้วย เช่นอาการอ่อนแรง ซึ่งการชักแบบนี้มักจะต้องการหาสาเหตุอย่างอื่นเพิ่มเติม

อาการชักจากไข้แบบธรรมดา มักไม่เป็นอันตราย เนื่องจากเป็นการชักสั้น ๆ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสมองและระดับสติปัญญา แต่ 30-35% อาจมีไอการชักซ้ำได้ โดยเฉพาะเป็นเด็กอายุน้อยกว่า 15 เดือน มีประวัติคนในครอบครัวเคยชักจากไข้มาก่อน หรือเด็กที่มีอาการชักโดยมีไข้ต่ำ ๆ โดยการชักซ้ำไม่จำเป็นต้องมีไข้สูงเท่ากับครั้งแรกที่เกิดอาการ จึงจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด

แนวทางการรักษาอาการชักจากไข้

การชักจากไข้อยู่ทั่วไปนั้นมักไม่ต้องการได้รับการรักษา นอกเหนือจากการลดไข้อย่างรวดเร็ว แต่ในกรณีที่ ไม่หยุดชักเองภายใน 5 นาที แพทย์จะให้ยาหยุดชัก เพื่อควบคุมไม่ให้มีผลต่อระบบหายใจ และป้องกันความเสียหายต่อระบบประสาท หลังจากนั้นจะให้ยากันชักหรือไม่ขึ้นกับปัจจัยเสี่ยงของผู้ป่วย เด็กบางรายหากไม่มีปัจจัยเสี่ยงอาจไม่จำเป็นต้องได้รับการรักษาอื่นๆ หรือการส่งตรวจเพิ่มเติม แต่ในรายที่มีปัจจัยเสี่ยง หรือเป็นการชักแบบซับซ้อน อาจพิจารณาส่งตรวจคลื่นไฟฟ้าสมอง หรือ MRI เพิ่มเติมเมื่อมีข้อบ่งชี้

การช่วยเหลือเด็กในกรณีที่เกิดการชักที่บ้าน

- ผู้ปกครองควรตั้งสติ และพาเด็กมานอนบนพื้นราบ อยู่ห่างจากสิ่งนี้อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บเพิ่มเติม หลังจากเด็กนอนราบแล้วควรจับนอนตะแคงใบหน้าไปด้านใดด้านหนึ่งเพื่อป้องกันการสำลัก
- ห้าม! พยายามล้วงมือ หรือใส่สิ่งของใดๆ เข้าไปในปากเด็กโดยเด็ดขาด เพราะอาจหลุดเข้าไปปิดกั้นทางเดินหายใจได้
- พยายามคลายเสื้อผ้าออก เช็ดตัวลดไข้เท่าที่ทำได้
- หากไม่หยุดชักภายใน 3-5 นาที ควรรีบพาไปพบแพทย์ทันที
- หากหยุดชักเอง ควรอยู่กับเด็ก และสังเกตอาการผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น หลังจากนั้นพาไปพบแพทย์ เพื่อทำการประเมินหาสาเหตุเพิ่มเติม
- หากเคยมีอาการชักจากไข้มาก่อน และมีอาการชักซ้ำ ผู้ป่วยบางคนอาจได้ยาหยุดชักไว้ที่บ้าน สามารถให้ผู้ป่วยได้ตามขนาดและวิธีการที่แพทย์สั่งอย่างเคร่งครัด โดยที่ไม่ควรให้มากกว่า 1 ครั้ง หากยังไม่หยุดชักควรรีบพาไปพบแพทย์โดยทันที

การป้องกัน

หากมีไข้ควรให้ยาลดไข้ และเช็ดตัวลดไข้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ควรใช้น้ำเย็นเช็ดตัวเด็ก เนื่องจากจะทำให้รู้ชุมชนหดตัว และลดการระบายความร้อนจากร่างกายได้

หากไม่สบาย แต่ไม่มีไข้ ไม่ควรกินยาลดไข้เพื่อป้องกันการเกิดไข้ และไม่ควรกินยาหยุดชักหากไม่มีอาการ เนื่องจากการให้ยาไม่ได้ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดไข้ และภาวะชักจากไข้

บทความโดย

พญ.ณธิชา เศรษฐ์ธนา

กุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกุมารเวชศาสตร์เวชบำบัดวิกฤต